

Izgradnja hidrosistema ugrožava jedinstveno prirodno bogatstvo gornjeg toka Neretve. Predstavlja opasnost i za stanovništvo. Investitori se ne osvrću na upozorenja. Vlada RS u službi privatnog investitora.

Kompanija EFT u vlasništvu Vuka Hamovića ne odustaje od namere da završi izgradnju Hidroelektrane „Ulog“ u gornjem toku rijeke Neretve, ne osvrćući se na sve apele građana, stručne javnosti i ekoloških udruženja.

I bez tih dramatičnih apela, dovoljno je pogledati fotografije ovog gradilišta da bi se lako shvatilo o kakvoj ekološkoj katastrofi je i nakon dosadašnje faze izgradnje reč.

Slike ove jedinstvene prirodne lepote izgledaju apokaliptično, a procene stručnjaka govore da će prava apokalipsa nastupiti, ako se ovaj zločin nad prirodom ne zaustavi.

Međutim, investitori imaju apsolutnu podršku entitetskih vlasti Republike Srpske, koje se kada su interesi EFT-a i Vuka Hamovića u pitanju proteklih godina nisu obazirale ni na upozorenja ni na zakone, a ni prava građana na čijoj imovini su pokrenuti radovi. Kada je trebalo, u zaštitu interesa investitora stala je i policija ovog entiteta.

Gradnju koja je otpočela 2010. bez potrebnih dozvola, tek je 2013. zaustavila tragedija s ljudskim žrtvama. Nakratko, jer radovi su nastavljeni, ali ovaj put uz u međuvremenu „isposlovanu dokumentaciju“ vrlo sumnjive valjanosti.

Ekološka udruženja ipak ne odustaju - bitka za Neretvu nastavlja se pravnim sredstvima kod domaćeg pravosuđa, ali i međunarodnih institucija.

Vlast u službi kapitala

Povodom nastavka radova na izgradnji HE „Ulog“ 13. oktobra ove godine oglasilo se i Udruženje geografa u Bosni i Hercegovini.

U saopštenju ovog udruženje navode se ekološke specifičnosti područja ugroženog relizacijom pomenutog projekta.

Oni podsećaju da je klisurna dolina gornjeg toka Neretve na prosečnoj nadmorskoj visini od oko 1100 metara duboka, zatvorena i teško pristupačna za čovjeka nizvodno od izvora u dužini od 35,3 kilometra. Po nivou prirodne očuvanosti ova dolina bi se i prema najrigoroznijim mjerama mogla definisati kao rezervat prirode.

Takvo prirodno bogatstvo, ukoliko projekt izgradnje hidroenergetskog sistema bude realizovan, u potpunosti će biti uništeno. Pored Hidroelektrane „Ulog“, na ovom delu toka Neretve planirano je i sedam mini hidroelektrana.

„Ograničena istraživanja, zbog prirodne divljine najvećeg dela gornje Neretve, pokazuju da je ona jedno od najvećih žarišta biološke raznolikosti, izvornosti i samorazvića u Bosni i Hercegovini. S obzirom na ovakve prirodne pretpostavke gornja Neretva, koja je planirana da se uništi HE „Ulog“, predstavlja potpuni prirodni pejzaž u našoj zemlji. Jedino veće

naselje je Ulog, koje je gotovo potpuno uklopljeno u prirodnu pejzažnu strukturu“, navode iz ovog udruženja.

Građani i ekološka udruženja su ovakva upozorenja slali nemali broj puta u protekloj deceniji, od samog početka realizacije spornog i po okolinu vrlo opasnog projekta. Bez obzira na sve, Vlada RS je kompaniji EFT 2009. dodijelila koncesiju za izgradnju HE „Ulog“. Bez ijedne potrebne dozvole, radovi su 2010. otpočeli izgradnjom pristupnih puteva. U samom startu došlo je i do problema s imovinsko-pravnim odnosima. Privatnim vlasnicima parcela, koje se izuzimaju za potrebe ovog projekta, ponuđena je cena pet puta manja od tržišne. Pod pritiskom većina je pristala da svoja imanja proda po ceni od 2 konvertibilne marke po metru kvadratnom. Petar Govedarica nije na to pristajao. On je dok se investitori hidroelektrana nisu pojavili na toj lokaciji, planirao izgradnju turističkih sadržaja. Zemlja im je ipak oduzeta. Vlada Republike Srpske naredila je eksproprijaciju spornog zemljišta, iako Govedarice nikada nisu prihvatile ovu odluku niti su potpisali rešenje o eksproprijaciji. Posed im je oduzet uz asistenciju policije RS.

Upozorenja investitor ne čuje!?

Stariji meštani Uloga još se sećaju da su u vrijeme SFRJ vršena geološka istraživanja i da je tada rečeno da ovaj lokalitet nije dobar za izgradnju brane zbog loše geološke situacije. Na to su i javno upozoravali, međutim, investitori njihova upozorenja nisu čuli. Odlučni po svaku cenu da relizuju svoju kapitalnu investiciju, morali su ipak obustaviti radove, kada su 2013. godine zbog odrona terena dva radnika izgubila život.

Gradilište je narednih godina izgledalo zapušteno i provođena su određena geološka istraživanja. Bar tako su zaključili retki svedoci, koji su narednih godina povremeno obilazili ovaj teren, s obzirom da transparentnost ovim investitorima od početka nije bila jača strana. Rezultate geoloških istraživanja ni do danas nisu dostavili javnosti.

Tek iz dokumentacije, koju će im naknadno izdati nadležni organ, saznaje se da je donesena odluka o pomeranju lokaliteta brane za oko 60 metara.

Vlada RS je 2017. godine kompaniji EFT produžila rok za izgradnju HE „Ulog“ do maja 2022. godine. Izdate su i sve potrebne dozvole, koje investitor od početka realizacije projekta nije imao. Međutim, upravo na te dozvole ekološka udruženja su izrazila niz primedbi.

Sporna je procena uticaja na životnu sredinu, na osnovu koje se i izdaje ekološka dozvola. Investitor, tvrde ekolozi, bio je obavezan da naruči studiju s posebnim separatom koji se odnosi na eventualne negativne uticaje na teritoriji drugog entiteta, odnosno Federacije BiH, s obzirom da se elektrana gradi na samoj međuentitetekoj liniji, što u ovom slučaju nije urađeno. Ne samo da nisu pomenuti mogući negativni uticaji nizvodno od elektrane, dakle

na teritoriji FBiH, već se ovaj dokument ne bavi ni negativnim uticajima na samoj lokaciji realizacije projekta.

Za EFT pravila ne važe

Prema rečima Amira Varišćića iz udruženja „Zeleni“ iz Konjica, na upite zašto studijom uticaja na životnu sredinu nisu tretirani negativni uticaji, nisu dobili adekvatan odgovor investitora.

Odgovoreno je: „Nema to veze kako će naša elektrana raditi, a radi se o tome da će ona raditi vršnim režimom rada“.

Šta to podrazumeva: Podrazumeva oscilacije dva-tri puta dnevno od minimuma pa može biti do maksimuma protoka. Dakle, protok varira od 0,5 metra kubnog, koliki je protok utvrđen tzv. biološkim minimumom na samom izlazu iz elektrane, do 35 metara kubnih što je maksimalni protok, koji ide na turbinu, a imamo i taj slučaj preljeva, kada bi ta cifra mogla biti puno veća. Dakle, očekuju se velike oscilacije kako same akumulacije tako i nizvodnih proticaja. To će posebno uticati na tok Neretve u samom gradu Konjicu, gdje će između ostalog ugroziti i turističke potencijale ovog grada“, kaže Varišćić. On ističe da je posebno izražen faktor rizika, jer se elektrana gradi na jednom trusnom i geološki nestabilnom području, što predstavlja veliku opasnost za naseljena mesta i njihove stanovnike nizvodno od brane.

Bez obzira na sve, rezultati geoloških istaživanja se skrivaju od javnosti, a izbegnuta je i javna rasprava u Konjicu.

Jedina javna rasprava koja je održana, održana je 2010. godine u Kalinoviku, a tada je obećano da će, s obzirom da realizacija ovog projekta ima uticaj na oba bh entiteta, biti održana i u Konjicu, do čega nikada nije došlo.

U Konjicu je naknadno održan jedan sastanak, kažu u udruženju „Zeleni“, na koji ni predstavnici ovog ni drugih ekoloških udruženja nisu bili pozvani.

Iako u ovom udruženju tvrde da je održavanje rasprave u oba entiteta bila zakonska obaveza investitora, zakon o zaštiti životne sredine RS je mijenjan i nakon početka radova u Ulogu.

Prema Zakonu o zaštiti životne sredine Republike Srpske javna rasprava za projekat koji može da ima uticaj na drugi entitet ili Brčko Distrikt može se održati, a i ne mora. To sve zavisi od toga kako i na koji način je procijenjen mogući uticaj na drugi entitet ili DB. Prema zakonskim rešenjima, kada su počele pripreme projekta HE „Ulog“, zakon je omogućio slobodnu procenu ministarstva o mogućem prekoentitetskom uticaju i ostavio na volju da li će ili neće uopšte pokrenuti postupak prekoentitetskog uticaja. Kasnije, izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti životne sredine propisano je da takvi projekti potpadaju pod Konvenciju o proceni uticaja na okoliš prekograničnih granica - ESPOO konvencija, kao i

obavezu pokretanja prekograničnog i prekoentitetskog postupka.

Bez obzira, na to, svi su saglasni da je u Konjicu svakako trebalo organizovati javnu raspravu, jer upravo su ovaj grad i njegovi stanovnici i najizloženiji eventualnim negativnim uticajima izgradnje buduće hidroelektrane „Ulog“.

Međutim, za EFT ne važe pravila.

Posebni nonsens predstavlja činjenica da je Vlada RS s ovom kompanijom potpisala i Aneks na Ugovor o koncesiji, kojim se koncesija s 30 produžava na 50 godina.

O kakvoj nelogičnosti se radi govori činjenica da je u projektnoj dokumentaciji kao rok upotrebe HE „Ulog“, naveden period od 30 godina. Nakon tog perioda predviđa se da će turbine biti toliko zatrpane da će biti potrebna potpuna rekonstrukcija projekta. Dakle, pitanje je šta će Republika Srpska naslediti nakon 50 godina eksploatacije elektrane!?

Ali, kao i u mnogim drugim slučajevima uobičajena praksa poslednjih decenija jeste da se pred privatnim potpuno zanemaruje javni interes pa bi pravo čudo bilo da je i u ovom slučaju napravljen izuzetak.

Više ekoloških udruženja je zbog ovakvog odnosa investitora i države prema životnoj sredini odlučilo da se žali sekretarijatu Bernske konvencije o zaštiti evropskih divljih životinja i prirodnih staništa pri Savetu Evrope. Žalba je podnesena prošle godine, a kako saznajemo odgovor se očekuje u narednih dvadesetak dana, kada zasjedaju organi ovog sekretarijata. Zbog propusta u projektovanju i izgradnji hidrosistema u gornjem toku Neretve, podneseno je više krivičnih prijava, a pokrenut je i upravni spor pred Vrhovnim sudom Republike Srpske u Banjaluci.

Sve nade direktno ugroženog stanovništva i ekoloških aktivista usmjerene su na domaće pravosuđe i međunarodne instance. U međuvremenu, investitor i vlast pokazuju da ih interesi građana i upozorenja struke puno ne interesuju.

Izvor: impulsportal.net